

Договірне регулювання процедури медіації в Україні та ЄС

Regulation of Mediation Procedures by Means of Agreements in Ukraine and the EU

Streszczenie:

Artykuł jest próbą uzasadnienia, że umowna regulacja procedur mediacyjnych może być, tak w Unii Europejskiej jak i na Ukrainie, ważnym instrumentem rozwiązywania sporów. Przyjęto, że takie regulacje mogą się przyczynić do zmniejszenia liczby spraw, które czekają na rozpatrzenie przez sądy, a także wpływać na bardziej jakościowe podejście sądów krajowych do merytorycznego rozpatrywania i rozstrzygania spraw. Z zaprezentowanych analiz wynika, że miejsce mediacji na Ukrainie nie jest obecnie uregulowane na poziomie legislacyjnym. W związku jednak z zachodzącymi na Ukrainie procesami integracji europejskiej przedmiotem inicjatywy ustawodawczej stał się projekt ustawy „O mediacji”. Jej ważna część poświęcona jest umowom zawieranim w trakcie i po przeprowadzeniu mediacji. Rozbudowana jest również konstrukcja roli i treści zastrzeżeń dotyczących mediacji.

Słowa kluczowe: mediacja, umowa, ugoda mediacyjna, zastrzeżenie mediacyjne

Abstract:

This article demonstrates that the regulation of mediation procedures by means of agreements can be an important tool in settling disputes, both in the European Union and Ukraine. It is believed that such regulations can result in a smaller number of cases pending in courts and a more professional approach of domestic courts in terms of considering and deciding cases. As the author's analysis shows, at present mediation is not regulated by law in Ukraine. Nevertheless, following the European integration processes taking place in Ukraine, a bill regulating mediation procedures is under consideration, with special focus on agreements made during and after the mediation procedure, as well as the role and content of the conditions of mediation.

Keywords: mediation, agreement, mediation agreement, mediation conditions

1. Вступ

Однією із важливих реформ, що реалізуються в Україні є судова реформа. Однак, судова система перебуває під тиском великої завантаженості через спори, які на практиці можна було б врегулювати у досудовому порядку. Однак, враховуючи той факт, що для пересічного громадянина існує лише одна інституція, яка може захистити його права – суд, дедалі частіше виникають пропозиції щодо впровадження на законодавчому рівні нового правового інституту, який зможе розвантажити судову систему, медіації.

Основна мета дослідження, представленого у цій статті, - проаналізувати договір як інструмент врегулювання відносин, що виникають при здійсненні медіації. Також аналізуються міжнародні нормативно – правові акти, які регулюють медіацію, акти законодавств іноземних держав, які регулюють медіацію, а також українські нормативно правові акти, які опосередковано застосовуються для врегулювання відносини, що виникають під час медіації. Окрім цього, у зв'язку із законодавчою ініціативою створення в Україні спеціального закону «Про медіацію», попередньо проаналізовано основні засади медіації, які будуть введені в Україні, а також договірні конструкції, які можуть бути створені задля реалізації досудового врегулювання спору.

Дослідження ґрунтується на аналізі міжнародних, українських національних нормативних актів, їх порівнянні в різних країнах та інформації, отриманої від дослідження літератури. Також, проаналізовано перспективи розвитку медіації в Україні, з урахуванням вищевказаного аналізу.

Основними завданнями дослідження є: аналіз стану розвитку медіації в Україні на момент дослідження, розкриття поняття медіації та її основних функцій, системне дослідження проекту закону № 3504, який встановить законодавче регулювання медіації в Україні, перспективи розвитку медіації в Україні з огляду на практику застосування даного явища у державах Європейського Союзу. Окрім цього, досліджено міжнародні нормативно – правові, зокрема акти Європейського Союзу задля аналізу основних положень про медіацію з урахуванням євроінтеграційних процесів в Україні.

2. Поняття і переваги медіації

У статті 3 Директиви 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 року медіація визначається як структурований процес, незалежно від його назви або посилання на нього, за допомогою якого дві або більше сторін спору намагаються самостійно, на добровільній основі, досягти згоди для вирішення спору за підтримки медіатора¹.

Медіація як спосіб альтернативного вирішення спорів недаремно стає більш поширеною опцією захисту своїх прав на протипагу судовому розгляду. За допомогою такої процедури сторони можуть значно зекономити свій час і кошти. Окрім того до основних переваг науковці відносять також конфіденційність, наявність консенсусу (немає вигрешної чи програешної сторони – відбувається пошук взаемовигідного рішення), добровільність, гнучкість процедури, відсутність надмірної формалізації, можливість збереження або відновлення ділових взаемин з партнерами можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому². Справедливо відзначити також той факт, що медіація все ж не є універсальним засобом вирішення всіх конфліктів і має суттєві недоліки. У своїй науковій праці І. Г. Ясиновський вказує, на такі наступні проблеми: – в медіації складніше бути впевненим у професіоналізмі медіатора, ніж судді в судовому процесі, тим більше, що медіатор повинен виступати фахівцем відразу в декількох сферах, що на практиці досить складно; – більш сильні сторони отримують можливість нав'язати свою точку зору слабшим, оскільки медіація (в силу своєї неформальності) надає менше процесуальних гарантій, ніж судовий розгляд справи чи арбітраж; – механізм медіації, в центрі уваги якого знаходяться спори та конфлікти між приватними сторонами, приховують від суспільства деякі значні спори, які мають чи можуть мати соціально значущі наслідки.³

¹ Про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах: Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради від 21 травня 2008 року URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> [дата читання 16.08.2021].

² О. А. Островська, О.Л. Фінько, Медіація як альтернативний спосіб урегулювання конфліктів та консалтингова послуга, „Глобальні та національні проблеми економіки” 2018, № 21, с. 35 URL:<http://global-national.in.ua/archive/21-2018/8.pdf> [дата читання 16.08.2021].

³ І. Г. Ясиновський, Переваги і недоліки медіації при вирішенні правових конфліктів, „Часопис Київського університету права” 2014. № 2, с. 345. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_2_81 [дата читання

Незважаючи на всі переваги й недоліки процедура медіації стала успішним, законодавчо визначеним механізмом вирішення спірних ситуацій у провідних державах світу. В Україні натомість інститут медіації все ще перебуває на стадії розробки і вдосконалення. Без належного законодавчого оформлення, статус медіації є доволі невизначеним, а сама процедура часто не викликає довіри серед сторін спору (конфлікту). Тим не менш, протягом останніх років в Україні прослідковується тенденція до збільшення кількості вирішених спорів за допомогою саме такого способу альтернативного врегулювання конфліктів.

Однією із передумов для розвитку такого потужного механізму є проблема систематичного невиконання судових рішень. Про цю проблему для України зазначає, зокрема, ЄСПЛ у справі «Бурмич проти України» за заявою № 46852/13⁴.

Підтвердження цієї інформації можна знайти і у звітах національних органів. Для прикладу, відповідно до офіційних даних Міністерства юстиції України, у 2020 р. органами ДВС було відпрацьовано та закрито 2 765 217 виконавчих проваджень із загальної кількості у 5 158 141 проваджень, що перебували на примусовому виконанні, що становить 57 %. Більше того, лише 1 492 617 виконавчих проваджень фактично виконано, що складає лише 31 % від всіх проваджень, які перебували на виконанні⁵. Незважаючи на те, що чиновники заявляють про наявність позитивної динаміки, проблема досі залишається. Все більше українців замислюються над тим, щоб спробувати вирішити спір у досудовому порядку, адже, навіть у випадку прийняття рішення судом в їхню користь, виконання можна очікувати роками.

3. Договірне регулювання медіації в Україні

Варто зазначити також і те, що в законодавстві України попри відсутність спеціального закону, є всі передумови для запровадження інституту медіації. Зокрема, статтею 124 Конституції України передбачено: «Законом може бути визначений обов'язковий досудовий

16.08.2021].

⁴ “Бурмич та інші проти України” (Burmych and Others v. Ukraine) № 46852/13 та інші, п. 221, від 12 жовтня 2017 року. URL:<https://rm.coe.int/attachment-1-judgment-burmych-gc-46852-13-ukr-translation-/168078eb76> [дата читання 18.08.2021].

⁵ Статистика виконання судових рішень за 2018-2020 роки (2021) URL:<https://justictors.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/zvit2020.pdf> [дата читання 16.08.2021].

порядок урегулювання спору»⁶. Разом із тим процесуальні кодекси України не лише допускають, а й прямо вказують на процедуру медіації, прирівнюючи її до повноцінного надання професійної правничої допомоги та визнаючи непорушність конфіденційності такої процедури. Для прикладу пункт 2 частини 1 статті 67 Господарського процесуального кодексу України⁷ та пункт 2 частини 1 статті 70 Цивільного процесуального кодексу України⁸, пункт 2 частини 1 статті 67 Кодексу адміністративного судочинства⁹, які є ідентичними за змістом, визначають наступне: «Не можуть бути допитані, як свідки особи, які за законом зобов'язані зберігати в таємниці відомості, що були довірені їм у зв'язку з наданням професійної правничої допомоги або послуг посередництва (медіації) під час проведення позасудового врегулювання спору, - про такі відомості».

Окрім того, в умовах відсутності закону, не можна сказати про нестачу людей, які проводять медіацію. В Україні таку функцію часто виконують адвокати, юристи-практики, а також спеціалізовані громадські організації –Український центр медіації, Національна асоціація медіаторів України, Ліга медіаторів України, Асоціація сімейних медіаторів України, Школа медіації Академії адвокатури України. Протягом років, ці організації сприяють поширенню медіації як способу альтернативного вирішення спору.

Попри всі наявні згадки, питання законодавчого врегулювання інституту медіації в Україні залишається актуальним, оскільки досі в нормативно-правовій базі нашої держави немає відповідного спеціалізованого закону. Незважаючи на спроби імплементувати відповідний документ в систему національного законодавства у 2015 р. успіху тоді досягнути не вдалось. Змінити ситуацію взявся Кабінет Міністрів України, який підготував проект закону № 3504 «Про медіацію»¹⁰. На момент написання цієї статті, законопроект перебуває у Верховній Раді на етапі підготовки до другого читання. Експер-

⁶ Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [дата читання 16.08.2021].

⁷ Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 №1798-12 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> [дата читання 16.08.2021].

⁸ Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 №1618-15 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> [дата читання 16.08.2021].

⁹ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 №1618-15 №2747-15 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [дата читання 16.08.2021].

¹⁰ Про медіацію: Проект Закону № 3504 від 19.05.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 [дата читання 16.08.2021].

ти очікують, що восени, законопроект приймуть і найближчим часом його положення наберуть чинності. У зв'язку з цим цілком логічним є прагнення розглянути основні новели законопроекту, які пропонуються до прийняття. Проектом закону № 3504 у пункті 4 частини 1 статті 1 закріплюється наступне поняття «медіації»: добровільна, позасудова, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів.

Не оминули увагою, законотворці і поняття договору про проведення медіації і визначення ролей у процедурі медіації. У законопроекті дається наступне визначення: «Договір про проведення медіації — угода про надання сторонам послуг з проведення медіації з метою врегулювання конфлікту (спору), укладена сторонами конфлікту (спору) та медіатором (медіаторами) у погодженій між ними формі з урахуванням вимог законодавства».

Слід зазначити, що формалізоване визначення механізму медіації сприяє кращому розумінню дій не лише під час здійснення врегулювання конфлікту, а й при підготовчій стадії. Проект закону також встановлює, що укладання договору про проведення медіації є початковим етапом в порядку здійснення медіації. Разом із тим, визначається і чіткий перелік вимог до такого договору. Відповідно до частини 2 статті 18 проекту закону № 3504, у договорі про проведення медіації зазначаються: 1) дата і місце укладення договору; 2) відомості про медіатора (медіаторів), сторони медіації, а також організацію, що забезпечує проведення медіації (за наявності); 3) строки та місце проведення медіації; 4) мова проведення медіації; 5) предмет конфлікту (спору); 6) права та обов'язки учасників медіації; 7) правила проведення медіації; 8) умови та порядок оплати винагороди медіатора (медіаторів) та відшкодування витрат на організацію та проведення медіації; 9) умови конфіденційності медіації та наслідки їх недотримання учасниками медіації; 10) відповідальність медіатора (медіаторів) та сторін медіації за порушення умов договору про проведення медіації; 11) порядок та підстави для припинення медіації; 12) інші умови, визначені медіатором (медіаторами) та сторонами медіації.

Введення конкретного переліку вимог до договору про проведення медіації сприятиме покращенню роботи інституту медіації. Разом із тим відповідний договір слугуватиме гарантією і документальним підтвердженням процедури, визначаючи основні умови.

Н. Мазаракі проаналізувавши найбільш поширені класифікації договорів, що пов'язані з медіацією, приходять до висновку, що їх поділ на дві категорії «є досить уживаним у юридичній літературі», відтак підтримує їх поділ на договори, що спрямовані на виникнення медіаційних відносин (договір між сторонами спору про досягнуту ними згоду на проведення медіації та договір про проведення медіації між сторонами спору та медіатором) та договори, що укладаються за результатами медіації – медіаційні договори¹¹.

Схожий розподіл взяв за основу і законотворець, ввівши в проєкті визначення медіаційної угоди та угоди за результатами медіації. Медіаційна угода — угода сторін про спосіб врегулювання всіх або певних конфліктів (спорів), які виникли або можуть виникнути між сторонами у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають такі правовідносини договірний характер або ні, за допомогою медіації. Медіаційна угода може бути укладена як медіаційне застереження в договорі або окрема письмова угода (договір про проведення медіації).

У випадку укладення медіаційного застереження, включеного до основного договору або у формі окремого додатка до угоди, сторони погоджуються вирішувати конфліктні ситуації за допомогою медіації у разі недотримання умов основного договору. Доволі часто таке застереження є позбавленим юридичної сили на практиці навіть у державах, де медіація вже давно стала ефективним механізмом. На противагу цьому, досвід США, Сінгапуру та Великобританії демонструє, що суди схильні відмовляти у позовах у випадках, коли медіаційне застереження було укладене, однак сама процедура медіації проведена не була¹².

Угода за результатами медіації у свою чергу укладається після того, як медіація вже була проведена і сторони дійшли консенсусу щодо вирішення конфлікту. Законотворець визначає це поняття в пункті 9 частини 1 статті 1 проєкту закону № 3504 «Про медіацію» наступним чином: «Угода про врегулювання конфлікту (спору) за результатами медіації (угода за результатами медіації) — угода, що фіксує результат домовленості сторін медіації у погодженій ними формі з урахуванням

¹¹ Н.А. Мазаракі, Загальна характеристика договорів, що укладаються у сфері медіації, „Підприємництво, господарство і право” 2018, № 2, с. 172.

¹² Н.А. Мазаракі, Правова природа і зміст договору про проведення медіації, „Право і суспільство” 2018, № 1, с. 27.

вимог законодавства, в якій сторони можуть вийти за межі предмета конфлікту (спору) за умови, що така угода не порушує захищених законом прав чи інтересів третіх осіб».

Слід також зазначити, що у випадку порушення захищених законом прав чи інтересів третіх осіб, які не беруть участь медіації, неможливим є не лише укладення відповідної угоди, а й проведення медіації загалом. Разом із тим допускається проведення медіації в сімейних спорах (конфліктах), коли такі спори (конфлікти) впливають або можуть вплинути на законні права й інтереси дитини, зокрема як третьою особи. Однак, у таких випадках медіація здійснюється з дотриманням всіх вимог законодавства та з урахуванням найкращих інтересів дитини.

Така угода повинна містити спільне рішення сторін медіації про врегулювання конфлікту (спору) та є обов'язковою для виконання сторонами. У частині 2 статті 19 проекту закону № 3504 «Про медіацію», закріплюються вимоги до такої угоди, зокрема, наявність відомостей про дату і місце укладення угоди; сторони медіації та їх представників; медіатора (медіаторів), договір про проведення медіації або правила проведення медіації; узгоджені сторонами медіації зобов'язання, способи та строки їх виконання, а також наслідки їх невиконання або неналежного виконання; інші умови, визначені сторонами медіації.

Прийняття спеціального закону стане вагомим кроком у рамках реформи системи правосуддя загалом, оскільки, допоможе зняти надмірне навантаження із судової системи. На думку практиків «першопричиною розвитку медіації в багатьох країнах світу була перевантаженість судової системи»¹³.

4. Договірне регулювання медіації в Європейському Союзі

Процедура медіації бере свій початок у США в 1930-ті рр. під час Великої депресії. Сучасний же розвиток цього інституту активно розпочався в 1970-ті роки. Особливо стрімких темпів процес набрав після Паундської конференції 1976 р., яка сприяла значній популяризації медіації і масовому створенню відповідних структур в державах Європи¹⁴. У розумінні Комітету міністрів Ради Європи, медіація була

¹³ Ю. С. Потьомкіна, Переваги нового закону про медіацію для бізнесу. Економічна правда. 22 липня 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/07/22/663244/> [дата читання 18.08.2021]

¹⁴ Н. Бондарчук, Н. Мошківська, Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні, „Підприємництво, господарство і право” 2020, № 6, с. 11.

важливим засобом реалізації права на справедливий суд в контексті статті 6 Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.)¹⁵. Здавалось б, зв'язок не є прямим, оскільки дослівно стаття 6 стосується публічного розгляду справи саме судом. Тим не менш, з метою конкретизації завдань держав-членів у цьому відношенні та в доповнення Конвенції Комітет міністрів Ради Європи прийняв кілька рекомендацій, що визначають загальні принципи функціонування системи правосуддя і пропонують урядам розробити необхідне законодавство. Т. Подковенко, аналізуючи міжнародні стандарти медіації вказує, що створення альтернативних способів врегулювання конфліктів визначалось як ціль у ряді рекомендацій: Рекомендації № R (98) 1 Комітету міністрів державам-членам про сімейну медіацію (прийнята Комітетом Міністрів 21 січня 1998 р.); Рекомендації № R (99) 19 Комітету міністрів про медіацію в кримінальному процесі (Ухвалена Комітетом міністрів 15 вересня 1999 р.); Рекомендації Rec (2002) 10 Комітету міністрів державам-членам про медіацію в цивільному процесі (прийнята Комітетом міністрів 18 вересня 2002 р.)¹⁶.

Загалом наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. відбулось активне впорядкування нормативно-правової бази і прийняття законів для запровадження медіації. Для прикладу у Румунії було прийнято Закон «Про медіацію та організацію професії медіатора», в Литві – Закон «Про медіацію в цивільних спорах», у Німеччині – Закон, у Болгарії, Білорусі та Казахстані – Закони про медіацію, в Австралії – Акт про медіацію. У Франції з метою врегулювання відносин медіації зміни внесли окремий розділ VI до Цивільного процесуального кодексу.¹⁷

Сприйняття процедура медіації у досвіді зарубіжних країн дещо відрізняється від розуміння національних медіаторів. Для прикладу, Французький медіатор Жан-Франсуа Сікс виділяє наступні чотири види медіації: - творча медіація - створює нові відносини і робить їх взаємовигідними; - оновлююча медіація - покращує вже існуючі відносини, які з тих чи інших причин були охолоджені або перервані; - превентивна медіація - попереджає вже конфлікт, який розпочинається, поки у його

¹⁵ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004?find=1&text=%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2#w1_1 [дата читання 18.08.2021]

¹⁶ Т. Подковенко, Медіація: міжнародно-правові стандарти, „Актуальні проблеми правознавства” 2017, Випуск 4(12), с.47-54.

¹⁷ О. Кармаза, Інститут медіації: основні концепції розвитку, „Підприємництво, господарство і право” 2017, № 2, с. 27.

потенційних учасників ще є конструктивні відносини; - лікувальна медіація - вирішує конфлікт¹⁸.

У 2008 році Європейський Союз прийняв Директиву 2008/52/ЄС «Про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах». Прийняття цього документу стало черговим кроком для поширення і заохочення процедури медіації серед держав членів ЄС. Разом із тим відповідний документ став орієнтиром для держав, які прагнули запровадити цей інститут не будучи членами ЄС.

Чималу роль у визнанні медіації відіграє й Організація об'єднаних націй, у статті 33 Статуту якої, зазначається, що «Сторони, які беруть участь в будь-якій суперечці, продовження якого могло б загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки, повинні перш за все намагатися вирішити суперечку шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних органів або угод або іншими мирними засобами за своїм вибором»¹⁹.

У Німеччині нормативне регулювання медіації є у Цивільному, Цивільному процесуальному, Сімейному кодексах, спеціальному законі від 21 липня 2012р., а також в окремих актах федеральних земель. До прийняття спеціального закону, медіація регулювалась Цивільним процесуальним кодексом. Однією із особливостей розвитку інституту в Німеччині є те, що вона часто реалізовувалась за допомогою судів. Після завершення медіації, виконання угоди за результатами медіації визнається обов'язковим для сторін договором і регулюється, відповідно договірним правом.

У законодавстві Румунії досить чітко розписана процедура проведення такого способу вирішення спорів. Зокрема, передбачена наявність обов'язкової процедури до укладення медіаційної угоди. Згідно з положеннями законодавства при підписанні такої угоди обов'язково мають бути присутні двоє сторін договору. У випадку відсутності однієї із сторін, медіатор зобов'язаний надіслати письмове запрошення з граничним строком 15 днів. Якщо інша сторона спору проігнорує таке повідомлення і двічі підряд не з'явиться, медіація вважається не прийнятою. Також чітко визначені вимоги до самої медіаційної угоди.

¹⁸ Медіація в державах європейського союзу. Українське право. 26 червня 2016р. URL:https://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakh-evropeyskogo-soyuzu/ [дата читання 18.08.2021].

¹⁹ Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text [дата читання 18.08.2021].

Відповідно до статті 45 Закону «Про медіацію та організацію професії медіатора»²⁰, медіаційна угода може бути дійсною лише за наявності таких положень: а) відомості про сторін, чи, залежно від обставин, їх представників; б) зазначення предмета спору; в) зобов'язання медіатора про надання пояснень сторонам щодо принципів медіації, її наслідків та відповідних правил; г) заява сторін про те, що вони бажають розпочати процедуру медіації та про їх готовність до співробітництва; г) зобов'язання сторін, які беруть участь у спорі щодо дотримання чинних правил медіації; д) зобов'язання сторін щодо сплати медіаторові гонорару та покриття витрат, понесених медіатором в інтересах сторін під час медіації, механізмів переказу та сплати таких коштів з зазначенням випадку. Тією ж статтею передбачена і недійсність такої угоди у випадку наявності положень, які суперечать чинному законодавству або засадам громадського порядку. У статті 47 встановлено ще одну обов'язкову умову дійсності такої угоди – форма має бути письмовою із наявністю підписів учасників – сторін спору та медіатора.

Медіаторка В. Поліщук зазначає, що прийняття закону в Румунії не можна назвати успішним. Незважаючи на всі наявні передумови та позитивні прогнози щодо введення такого нормативно-правового акту, після набрання чинності, Закон про медіацію 2006 року став предметом маніпуляцій. Протягом 2006-2020-х років закон декілька разів перевіряли на конституційність, а кількість проведених медіацій залишилась низькою.²¹

5. Висновки

Результати дослідження показали, що на даний момент правове регулювання медіації в Україні перебуває лише на стадії свого зародження. Спеціальний закон щодо медіації відсутній і медіація відбувається на договірних засадах в силу відсутності заборони. Водночас, дослідження міжнародних нормативно – правових актів та актів законодавства окремих іноземних держав показує різну практику застосування медіації та договору у медіації.

²⁰ Проект Закону Румунії «Про медіацію та організацію професії медіатора». 2006 (Український центр порозуміння). URL: https://issuu.com/uccg/docs/24_rom_med_law_ukr [дата читання 18.08.2021]

²¹ В. Поліщук, Румунський досвід медіації не потрібен Україні? (Вища школа адвокатури НААУ). 12 квітня 2020р. URL:https://m.facebook.com/hsa.org.ua/photos/a.1736393593107061/3083418011737939/?type=3&source=57&__tn__=EH-R [дата читання 18.08.2021].

Законопроект № 3504 «Про медіацію» пропонує кілька договірних конструкцій, а саме: медіаційна угода, яка може бути укладена як медіаційне застереження в договорі або окрема письмова угода (договір про проведення медіації) та угода за результатами медіації.

Пропоновані умови відповідних договорів загалом відповідають європейським практикам. Проте, задля створення належного правового механізму договірного регулювання медіації, одночасно із прийняттям спеціального закону «Про медіацію» повинні бути внесені зміни до усіх процесуальних кодексів України, де потрібно чітко зазначати правові наслідки прийняття рішення, яке було встановлене сторонами за результатами процесу медіації з метою уникнення правових колізій під час практики застосування відповідного закону. Окрім цього, необхідно зважати на досвід країн ЄС, зокрема Румунії, та прослідкувати щоб норми спеціального закону «Про медіацію» відповідали Конституції України.

Подальшого дослідження вимагатиме застосування проекту закону № 3504 на практиці, а також проблематика відсутності, або наявності правових колізій між українським законодавством про медіацію та директивами Європейського Союзу, які регулюють питання медіації у різних правових сферах.

Бібліографія:

- Островська О. А., Фінько О.Л., Медіація як альтернативний спосіб урегулювання конфліктів та консалтингова послуга, „Глобальні та національні проблеми економіки” 2018, № 21.
- Ясиновський І. Г., Переваги і недоліки медіації при вирішенні правових конфліктів, „Часопис Київського університету права” 2014, № 2.
- Статистика виконання судових рішень за 2018-2020 роки (2021) URL:<https://justlicitors.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/zvit2020.pdf>.
- Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Мазаракі Н. А., Загальна характеристика договорів, що укладаються у сфері медіації, „Підприємництво, господарство і право” 2018, № 2.
- Мазаракі Н.А., Правова природа і зміст договору про проведення медіації, „Право і суспільство” 2018, № 1.

- Потьомкіна Ю. С., Переваги нового закону про медіацію для бізнесу, „Економічна правда” 22 липня 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/07/22/663244/>
- Бондарчук Н., Мошківська Н., Сучасні тенденції впровадження медіації в Україні, „Підприємництво, господарство і право” 2020, № 6.
- Подковенко Т., Медіація: міжнародно-правові стандарти, „Актуальні проблеми правознавства” 2017, Випуск 4 (12).
- Кармаза О., Інститут медіації: основні концепції розвитку, „Підприємництво, господарство і право” 2017, № 2.
- Медіація в державах європейського союзу, Українське право, 26 червня 2016 р., URL: https://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakh-evropeyskogo-soyuzu/.
- Поліщук В., Румунський досвід медіації не потрібен Україні? (Вища школа адвокатури НААУ), 12 квітня 2020р., URL: https://m.facebook.com/hsa.org.ua/photos/a.1736393593107061/3083418011737939/?type=3&source=57&__tn__=EH-R.